

Susanna Vuorela

Kohtalokas kotikäynti

KOHTALOKAS KOTIKÄYNTI

Omistettu Katjalle
ja
kaikille muille kodeissa hoitotyötä tekeville.

**Lähihoitaja
Sari Kuusisto**

KOHTALOKAS KOTIKÄYNTI

Susanna Vuorela

Olen työskennellyt Helsingin sosiaaliviraston kotipalvelussa vuodesta 1995, mutta tämä Auroran kotiavusta kertova romaani on fiktiivinen. Kaikki kirjan tapahtumat ja henkilöt ovat keksittyjä.

Susanna Vuorela

© 2012 Susanna Vuorela

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-286-485-7

ELÄMÄ ROKKAA

Lähihoitaja Sari Kuusisto tarpoi hitaasti maaliskuisessa lumituiskussa Helsingin Vartiokylässä. Hän veti pipoa korvilleen, nosti kaulaliinaa kasvoilleen ja köyristi selkäänsä tuulta vasten sen minkä painavalta repultaan kykeni. Harmaan aamupäivän ainoa auringonsäde loisti Sarin työrepun logossa, jossa oli nousevan auringon kuva ja teksti: ”Auroran kotiapu”.

Sari ylitti lumisohjoisen Itäväylän ja jäi punaisten valojen takia jumiin keskikorokkeelle, lumikinoksen päälle. Edestä ja takaa suhahteli kuorma- ja pakettiautoja, jotka heittivät nuoskaa Sarin farkuille. Haikeana Sari muisteli edellisen asiakkaansa, muistisairaana Martta Tuppuraisen kodikasta keittiötä, jonka kaasuhellalla lämmössä hän oli keittänyt Martalle aamupuuron ja pannullisen kahvia.

Itäkeskuksen Kauppakartanonkatu oli kuin pitkä putki, jossa tuuli pääsi kiihtymään huimaan vauhtiin. Se pieksi lunta kipeästi kasvoille. Kerrostalojen väleissä lumi kieppui monta metriä korkeissa tuulenpyörteissä, joiden halki kävellessä henki salpautui ja vaatteet lepattivat.

Sari mietti seuraavaa asiakastaan Rauno ”Rokki-Rane” Relanderia. Tämä oli kuusikymppinen entinen muusikko, julkkis ja showmies, jolta kostea elämä oli vienyt jalat. Miehellä oli ollut vuosia hoitamaton diabetes, jonka seurauksena jalat oli jouduttu amputoimaan. Se oli miehelle niin kova isku ja varoitus elämän rajallisuudesta, että alkoholikin lakkasi maistumasta.

Mies liikkui näppärästi pyörätuolillaan, mutta pysytteli talvisaikaan sisällä. Rane oli tilannut Auroran kotiavusta kaksi viikottaista käyntiä, jotka sisälsivät kylvetyksen,

kaupassa asioinnin ja silloin tällöin siivouksen. Apua oli jatkettu jo kaksi vuotta, joten tutuiksi oli tultu. Nyt Sarin edellisestä kotikäynnistä oli pari viikkoa, koska Rane oli ollut virkistyslomalla yksityisessä kuntoutuslaitoksessa.

Sari kilautti Relanderin ovikelloa ja meni sisään avaimilla, jotka Rane oli antanut Auroran kotiaavun käyttöön. Eteinen ja sen vieressä oleva oveton kylpyhuone olivat pimeinä, mutta yksión ainoan huoneen puolelta kajasti valoa ja kuului akustisen kitaran soittoa.

”Hei Rane, Sari täällä!”

Soitto taukosi.

”Terve, terve! Mitäs mun kaunottarelle kuuluu?” kajahti möreällä viskibassolla.

Saria nauratti miehen imartelu. ”Hyvää kuuluu. Sää vain on ihan kamala.”

”Käy peremmälle!” Rane toivotti ja jatkoi kitarankielten näppäilemistä.

”Kiitos! Otan vain nämä paksut ulkovaatteet ensin pois.”

Sari asetti takkinsa henkariin Ranen leveäharteisen, kuluneen nahkatakkin viereen ja vaihtoi jalkaansa työsandaalit repustaan. Hän katsahti eteisen peiliin, pyyhki ruskeiden silmiensä ympärille levinneen ripsivärin nenäliinaan ja sitaisi mustan, puolipitkän tukkansa poninhännälle. Sitten hän asteli huoneeseen, jonka seinät olivat täynnä kehystettyjä valokuvia Ranen menestyksen vuosilta. Suosiosta kertoivat myös kunniapaikalle sijoitetut neljä kultalevyä ja kaksi platinaa. Seinätelineissä roikkui kolme erinäköistä kitaraa, kaksi banjoa ja pieni ukulele.

Lihava mies makasi kitara kainalossaan sairaalasängyllä keskellä huonetta. Rokki-Ranella ei ollut jalassaan minkäänlaisia housuja, kuten ei yleensääkään kotiloissa. Sari huomasi, että miehen amputoitujen jalantynkien päistä valui visvaa, mutta hän ei ollut vielä näkevinäänsäkään niitä, vaan katsoi suoraan Ranen leveisiin, hymyileviin kasvoihin ja veitikkamaisiin silmiin. Rane räväytti ilmoille pari sointua ja alkoi laulaa:

”Omahoitajaaa-a, paras hoitajaaa-a. Gospelkuorossa hän laulaa ja hoitaa tämmöistä taulaa.”

Rane läimäytti kämmenensä kitaran kielille niin että sointi lakkasi. Sari purskahti nauruun ja tarttui miehen ojennettuun käteen.

”Et sinä mikään taula ole! Kiva nähdä sua pitkästä aikaa!” Sari sanoi.

Miehen käsi oli lämmin, puristus vahva ja ravistus toverillinen. Sari huomioi, että miehen parrakkaat kasvot ja rasvainen, pitkä tukka näyttivät kaipaavan pesua. Käsikin tuntui tahmealta.

”Miten sä voit? Keskiyöikö palasit kuntoutuksesta?”

”Eilen tulin, niin. Ei ole voinnissa kehumista, ei. Oli pirun helpottavaa päästä sieltä helvetistä pois. En mihinkään vaihtais näitä kotioiloja. Tää on taivas! Siellä piti käyttää joka päivä jotain hemmetin kroonikkovaiippoja ja hiertäviä housuja, eikä saanut olla kelteisillään. Se olis kuulemma järkyttänyt niitä hienohipiäisiä hoitsuja, muita invalideja ja kaikenmaailman vierailijoita. Perse hautui tosi kipeästi. Katso vaikka!”

Sari vilkaisi takapuolta, joka näytti todella punoittavan. Ahterin vieressä patjalla oli sorsa-pullo täynnä virtsaa. Se täytyisi tyhjentää ennen kuin se kaatuisi ja sotkisi pedin. Mies olisi saanut sen kyllä itsekkin tyhjennettyä, ellei se olisi ollut noin täysi, jolloin se tuppasi loiskumaan hänen sylistään lattialle.

”Sun jalat taitaa olla taas tulehtuneet?”

”No niin on. Housut hiersivät jalantynkien ihon rikki. Ties vaikka sain jonkin sairaalabakteerin sieltä laitoksesta. Perskule! Kotilääkäri tulee mua katsomaan iltapäivällä.” Ranen naama oli synkeän harmaa.

”No, oliko siellä kuntoutuksessa mitään hyvää?” Sari yritti kohottaa tunnelmaa.

”Ruoka oli hyvää ja sitä oli riittävästi. Seisovassa pöydässä oli valinnanvaraa. Niin ja oli siellä yksi fanikin, joka tunnisti mut. Ja parina iltana oli karaoke, missä mä vedin mun hittibiisejä. Olin kuulemma melkein yhtä hyvä kuin oikea Rokki-Rane Relander”, mies nauraa hörötti.

”Etkö kertonut kuka olet?”

”Se mun fani, yks Anneli, toittotti sitä kaikille mun puolesta. Oli kiva huomata ettei mua ole ihan kokonaan unohdettu.”

”Eihän sua koskaan tulla unohtamaankaan, sähän elät ikuisesti sun musiikissa”, Sari tokaisi ja vaihtoi puheenaihetta: ”No, mennäänkös heti suihkuun vai haluatko syödä jotain ensin?”

Rane ähki kammetessaan itsensä istumaan. ”Söin äsken aamupalan, mittasin verensokerin ja pistin insuliinit. Mennään vaan heti pesulle. Ateriapalvelu tuo mulle lounaan parin tunnin päästä.”

”Suihkuttaminen tekee kyllä hyvää tulehtuneille haavoille. Odota hetki, puen ensin essun ja saappaat”, Sari sanoi ja kiiruhti eteiseen.

Ensimmäiseksi hän meni kylpyhuoneeseen ja pesi kädestään Ranen tahmeuden. Käsiä desinfioidessaan hän tarkasti, että kaikki oli kylpyä varten valmiina. Lattialla oli liukastumisen estävä matto ja suihkutuoli oli sopivalla paikalla suihkun alla.

Eteisen naulasta Sari nappasi aurinkotunnuksisen essun, joka jätettiin aina vakituisille kylvetysasiakkaille, ja naulakon alla odottivat firman kumisaappaat kokoa 45, jotta ne mahtuivat myös Sarin työparille, lähihoitaja Mohamed Oman Mukhtarille eli Muhikselle.

Sari kaivoi repussaan olevasta pussista ohuet vinyylikäsineet ja veti ne käsiinsä. Saappaat lonksuen hän palasi sairaalasängyn luo.

”Taitaa olla paras tyhjentää ensin tuo sorsa”, Sari huomautti ja kantoi virtsapullon vessaan.

Sari palautti pullon pestynä Ranen sängyn jalkopäähän ja odotti, kun mies hilasi itsensä pyörätuoliin. Rane kelasi kylpyhuoneeseen ja liukui suihkutuoliin Sarin avustamana. Sarin selässä nakshti ikävästi, vaikka hän pyrki aina parhaansa mukaan noudattamaan ergonomiaa ja oikeita nosto-otteita. Sari vei pyörätuolin eteiseen ja teki pari nopeaa selänvenytysliikettä ennen kuin palasi suihkutilaan. Hän avasi vesihanan ja kokeili veden lämpötilaa. Kun vesi lämpeni, hän antoi suihkun Ranen kouraan, astui ulos suihkunurkkauksesta ja veti suihkuverhon kiinni.

Mies suihkutteli suurta kehoaan ja märkiviä jalantynkiään kaikessa rauhassa vanhoja iskelmiään hyräillen. Sari istui tukikahvoilla varustetun vessanpöntön kannella odottamassa.

Ranen kanssa oli sovittu että hoitaja pysyi lähellä, jos hän vaikka sattuisi putoamaan liukkaalta suihkutuolilta lattialle.

Kylppäriässä oli nopeasti tukalan kuuma. Kosteus tarttui Sarin hiuksiin ja tunki vaatteiden alle. Kului varmaan viisitoista minuuttia ennen kuin Rane huikkasi: ”Tuus nyt ottaan tää suihku ja antaa sampoota.”

Koska asiakas oli tuttu, Sari tiesi hänen tapansa ja tottumuksensa. Sari suihkutteli Ranen selkää lämpimällä vedellä sen aikaa, kun mies vaahdotti maantienruskeaa hevilettiään. Kun mies alkoi huuhdella ainetta tukastaan, Sari kostutti selkäharjan ja puristi siihen runsaasti havumetsältä tuoksuvaa suihkugeeliä.

”Hankaa kovempaa!” Rane ärisi. Sari käytti harjaa voimiensa takaa ja tunsi poskiensa alkavan punoittaa samalla tavalla kuin Ranen selkä.

Rane vilkaisi Saria olkansa yli ja samassa raspikurkku alkoi laulaa: ”Oi Sari, Sari, sä pese mun selkää. Oi Sari, Sari, älä läheisyyttä pelkää.”

Sari ei voinut muuta kuin nauraa.

”Oi Sari, Sari, älä anna mulle kenkää”, laulu jatkui.

”Hei nyt riittää jo! Palataanpas asialinjalle, kiitos. Mites se sun kipeä takamus? Saatko suihkuteltua sen itse? Saippuaa sinne ei kannata laittaa. Ärtyy vaan enemmän. Rasvataan se sitten tuolla sängyllä.”

”Joo, kyllä mä saan sen itse pestyä. Ihan niin kuin munatkin.”

”Niinpä, ne sä saat pestä itse niin kauan kuin kädet toimii.”

”No, sittenpä mulle onnenpäivät koittaa kun kädet lakkaa toimimasta!” Rane alkoi nauraa rätkättää.

Sarin punastus syveni pari astetta, otsalle kihahhti hiki ja hän yritti kuumeisesti keksiä jotain sanottavaa miehen naurun kimpoillaessa kaakeleista.

”Hei, mutta sittenhän sä et vois enää soittaa kitaraa!” Sari hoksasi.

Ranen nauru katkesi ja hän vakavoitui. ”Se olis mun loppuni. Mä en vois elää ilman musaa. Soittaminen on mulle yhtä tärkeätä kuin hengittäminen. Pesen munani ikuisesti itse!”

Suihkun, kuivaamisen ja rasvausten jälkeen Sari kävi Ranelle kaupassa. Lumisade oli tyyntynyt, mutta pakkanen

sai Sarin värisemään vilusta kosteissa vaatteissaan. Kauppareissun jälkeen hän tarkasti, että oli tehnyt kaiken tarpeellisen ja hyvästeli sitten Ranen.

Sarin listalla oli vielä yksi asiakas, mutta hän päätti kuitenkin ensin käydä läheisessä pitseriassa syömässä, koska oli jo lounasaika. Odottaessaan tilaustaan Sari kaivoi esiin työpuhelimensa, jolla pääsi nettiin. Aurora Karhuvaara, Sarin esimies ja firman omistaja, oli lähettänyt kaikille kuudelle alaiselleen yhteisen sähköpostiviestin, jossa muistutettiin työaikakirjanpidon entistä tarkemmasta täyttämisestä. Työpäivän pituus oli kahdeksan tuntia eivätkä ylityöt olleet suotavia.

”Töistä on selvittävä normaalin työajan puitteissa”, Aurora kirjoitti. ”Jos se ei riitä ja töitä tuntuu olevan liikaa, kertokaa siitä heti minulle. Voin tarvittaessa palkata lisää henkilökuntaa firmaamme, jotta hoidon taso pysyy yhtä korkeana kuin ennenkin, vaikka asiakasmäärät ovat kasvamaan päin. Työmme on vaativaa hoitotyötä asiakkaiden kodeissa enkä toivo kenenkään teistä uupuvan työtaakan alle.”

Saria hymyilytti. Aurora oli niin huolehtivainen ja hyväsydäminen esimies. Osasi hän tiukkakin olla ja vaativa, mutta hänen vaatimuksensa eivät koskaan olleet kohtuuttomia. Hän tiesi, mihin työntekijät kykenivät, koska oli itse tehnyt kotipalvelutyötä nuorena ekonomiopiskelijana ja tuurasi tarvittaessa vieläkin, jos moni työntekijä oli yhtä aikaa sairaana.

Syötyään Sari maksoi lounasseteleillä, joilla Auroran kotiapu korvasi työntekijöilleen taukopaikkojen vähyyden. Toki firman toimistolla Puhoksessa, kauppakeskus Itiksen pohjoispuolella, oli hyvät sosiaalityöt, mutta välimatkat työskentelyalueella Itä-Helsingissä olivat jalkaisin niin pitkät, ettei sinne olisi joka työpäivä ehtinyt mitenkään.

Sari lähti Ystävyyspuiston halki Marjaniemeen, kohti seuraavaa kotikäyntiä. Puiston suihkulähteen patsaat seisovivat lumikinoksessa ja olivat saaneet päähänsä korkeat lumilakit. Metsätietä ei ollut vielä aurattu, joten Sari kahlasi lumessa polviaan myöten. Se kävi kuntoilusta, mutta Sari ei pannut pientä hikoilua pahakseen, sillä urheilu oli hänen lempiharrastuksensa. Hän nautti metsämaisemasta ja valitsi

Lähihoitaja Sari Kuusisto työskentelee Auroran kotiaavussa Itä-Helsingissä. Hänen asiakaskuntaansa kuuluu vanhuksia, vammaisia, mielenterveys- ja päihdeongelmaisia kaupunkilaisia. He ovat kaikki omanlaisiaan persoonia eikä heidän seurassaan yksikään päivä ole samanlainen. Työpäivät sisältävät tragediaa ja komediaa.

Sari asuu Töölöntorin laidalla kissansa kanssa. Hän on sinkku, mutta hänen sydämensä on varattu naapurissa asuvalle Enskalle, joka matkustaa paljon työtehtävissä ulkomailla. Mies ei tiedä Sarin tunteista mitään, mutta vähitellen heidän välinsä lämpenevät – tai niin ainakin Sari toivoo.

Sarin sisko Terhi Kittilä toimii poliisina Itäkeskuksen lähipoliisissa ja ryhtyy ratkomaan kansainvälistä ihmissalakuljetusta, jonka lonkeroihin Sari asiakkaidensa kautta sotkeentuu.

Kohtalokas kotikäynti sai alkunsa Helsingin kaupunginkirjaston ja BoD:n kirjoituskilpailusta, jossa kolme parasta kirjoittajaa palkittiin BoD:n Classic-kirjanjulkaisupaketilla. Kilpailun parhaat tarinat julkaistiin Kirjastotarinoita-kirjassa vuonna 2010. Vuorelan tarinassa esiintyi ensi kertaa poliisi Terhi Kittilä työtovereineen.

Kohtalokas kotikäynti on Susanna Vuorelan kolmas romaani.

